

การตั้งจุดตรวจ

ร้อยตำรวจเอก ธนัทพัชร นวลศรี

อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๙

“ด่านลอย” เป็นคำพูดที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาตลอดจวบจนมาถึงในปัจจุบัน ซึ่งคนส่วนใหญ่ทั่วไปในสังคมจะคิดถึงการทำงานของตำรวจและจะคิดถึงการรื้อไถของตำรวจบนท้องถนน จากเหตุการณ์ในปัจจุบัน วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารเจริญมากขึ้น มีการเข้าถึงในเรื่องการสื่อสารจากหลากหลายช่องทางมีการส่งต่อข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว อาจมีข้อมูลที่ถูกบ้างผิดบ้างในบางครั้งมีการส่งต่อข้อมูลกันโดยมิได้ทำการตรวจสอบและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการส่งต่อข้อมูลในกระแสสังคมที่มีการแชร์ข้อมูลบนโลกอินเทอร์เน็ต จะเห็นได้จากการถ่ายภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการทำงานมาโพสต์ลงบนเครือข่ายสังคมออนไลน์หรือในโลกโซเชียลที่รู้จักกัน ทั้งการทำงานที่ไม่ถูกต้องและการชื่นชมเจ้าหน้าที่

ในบทความนี้เราจะมาทำความรู้จักการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันเหตุที่ประชาชนทั่วไปรู้จักกันในลักษณะของ “ด่านตรวจ” ว่าเป็นอย่างไร เพื่อสร้างความเข้าใจให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รู้ถึงเหตุผลและความจำเป็นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในลักษณะการทำงานการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพื่อให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้ดีขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ความหมายของด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด
๒. ความสำคัญของการตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัด
๓. หลักพื้นฐานของการตั้งจุดตรวจจุดสกัด
๔. หลักการพิจารณาพื้นที่ในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด
๕. การควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติ

๑ ความหมายของด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด

ภาพด่านตรวจกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

๑.๑ ด่านตรวจ หมายถึง สถานที่ทำการที่เจ้าพนักงานออกปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขต ทางเดินรถ (ทางเดินรถ ความหมายตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ “มาตรา ๔ (๔) ทางเดินรถ หมายถึง พื้นที่ที่ไว้สำหรับการเดินรถไม่ว่าจะระดับพื้นดินใต้หรือเหนือพื้นดิน”) ตามความหมายของ พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ คือ ระดับพื้นดินหมายถึงท้องถนนปกติทั่วไปที่ใช้ในการสัญจร ส่วนใต้หรือเหนือพื้นดินหมายถึงเส้นทางยกระดับ ทางลอด อุโมงค์ ทางข้าม เป็นต้น

หรือทางหลวง (ทางหลวง ความหมายตาม พรบ.ทางหลวง(ฉบับ๒) พ.ศ.๒๕๔๙ “มาตรา ๓ ทางหลวง หมายความว่า ทางหรือถนนเพื่อจัดไว้ ซึ่งประโยชน์ในการจราจรสาธารณะทางบก ไม่ว่าในระดับพื้นดิน ใต้หรือเหนือพื้นดิน ใต้หรือเหนือสิ่งสักริมทรัพย์อย่างอื่น นอกจากทางรถไฟ และหมายความรวมถึงที่ดิน พืช พันธุ์ไม้ทุกชนิด สะพาน ท่อหรือรางระบายน้ำอุโมงค์ ร่องน้ำ กำแพงกันดิน เขื่อน รั้ว หลักสำรวจ หลักเขต หลักระยะป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายสัญญาณ เครื่องสัญญาณไฟฟ้า เครื่องแสดงสัญญาณที่จอดรถ ที่พักคนโดยสาร ที่พักริมทาง เรือ หรือพาหนะสำหรับขนส่งข้ามฟาก ท่าเรือสำหรับขึ้นหรือลง และอาคารหรือสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์งานบรรดาที่มีอยู่หรือที่ได้จัดไว้ในเขตทางหลวงเพื่อประโยชน์แก่ทางหรือผู้ใช้ทางหลวงนั้นด้วย” จากความหมาย พรบ.ทางหลวงจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับ พรบ.จราจรทางบก แต่พรบ.ทางหลวงจะลงรายละเอียดเพิ่มขึ้นนอกเหนือจาก พื้นผิวทางจราจร โดยทั่วไปแล้วจะครอบคลุมไปถึงส่วนที่อยู่ภายในบริเวณโดยรอบท้องถนนนั้นด้วย)

จากความหมายข้างต้นด้านตรงต้องมีการระบุสถานที่ไว้โดยชัดแจ้งเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจาก คณะรัฐมนตรี หรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) แล้วแต่กรณี ตัวอย่างของด่านตรวจ เช่น ด่านตรวจคนเข้าเมืองตามพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีเจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นและป้องกันเหตุ นอกจากจะมีด่านพรมแดนที่รู้จักกันโดยทั่วไปแล้ว ด่านตรวจความมั่นคง ในเส้นทางสายหลักของภาคใต้ตอนล่างและบางส่วนของจังหวัดสงขลา จะมีด่านตรวจลักษณะเช่นเดียวกับความหมายของด่านตรวจในรูปแบบความมั่นคง โดยมีข้อความปรากฏ “ด่านตรวจความมั่นคง กอ.รมน.” ซึ่งมีลักษณะและความหมายเดียวกันกับด่านตรวจตามพรมแดน ภารกิจหลักมีขึ้นเพื่อทำการตรวจสอบบุคคลยานพาหนะ ที่ผ่านเข้าออกในพื้นที่จะมีการจัดตั้งคงไว้หรือยกเลิกตามคำสั่งดังปรากฏตามข้อความมาแล้ว

ภาพแสดงตัวอย่างการตั้งจุดตรวจ

๑.๒ จุดตรวจ หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานออกปฏิบัติหน้าที่ป้องกันเหตุ ตรวจค้น จับกุม ผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวงในกรณีปกติเป็นการชั่วคราว โดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงและเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจะต้องยุบ ยกเลิก จุดตรวจดังกล่าวทันทีและการจัดตั้งดังกล่าวต้องมีการจัดทำแผนการปฏิบัติ โดยระบุสถานที่ ระยะเวลาอย่างชัดเจน

ลักษณะในการทำหนังสือการขออนุญาตดังกล่าว ต้องทำเป็นหนังสือเพื่อเสนอขออนุญาต ในการจัดตั้งจุดตรวจเพื่อเป็นแผนในการเฝ้าระวังป้องกันเหตุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ การขออนุญาตอนุมัติ มีการจัดทำดำเนินการจากทางต้นสังกัดในเขตสถานีตำรวจพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้จะทำการจัดตั้งจุดตรวจได้ ต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาระดับผู้บังคับการขึ้นไป เมื่อมีการอนุมัติลงนามตามหนังสือขอจัดตั้ง

เรียบร้อยแล้วจะมีการทำหนังสือตอบรับและส่งกลับมายังพื้นที่ของผู้ขออนุญาต ผู้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจะสามารถทำการตั้งจุดตรวจได้

หลักการตั้งจุดตรวจให้ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยใกล้เคียงให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน และเพื่อป้องกันความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในการสัญจรบนท้องถนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีการจราจรหนาแน่น ในเขตเมืองต้องมีการประสานการปฏิบัติก่อนทำงานเป็นอย่างดี ในการตั้งจุดตรวจต้องมีนายตำรวจสัญญาบัตรเป็นหัวหน้าและนายตำรวจระดับสารวัตรเป็นผู้ควบคุม หลักการปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุม ต้องปฏิบัติตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีโดยเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และเป็นการลดผลกระทบทางด้านลบกับทางประชาชน

ภาพแสดงตัวอย่างการตั้งจุดสกัด

๑.๓ จุดสกัด หมายถึง สถานที่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ ตรวจค้นเพื่อทำการจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ หรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว และจะต้องยุบยกเลิกเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าวโดยทันทีเมื่อภารกิจแล้วเสร็จ โดยอำนาจการจัดตั้งจุดสกัดดังกล่าวเป็นอำนาจการจัดตั้งของหัวหน้าสถานีในพื้นที่นั้นๆ เป็นการเฉพาะในกรณีเร่งด่วน เช่น การตั้งสกัดการหลบหนีของผู้ก่อเหตุในพื้นที่นั้นๆ เพื่อปิดเส้นทางและโอกาสการหลบหนีของคนร้ายออกนอกพื้นที่ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจะมีการยุบยกเลิกโดยทันที โดยทุกครั้งจะมีการแจ้งการปฏิบัติก่อนและหลังการจัดตั้งทุกครั้ง

ความแตกต่างระหว่างจุดตรวจกับจุดสกัด มีหลักการคือ

๑. จุดตรวจจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการระวังป้องกันเหตุ ส่วนจุดสกัดเกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุแล้ว
๒. จุดตรวจมีการขออนุญาตอนุมัติมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ส่วนจุดสกัดจัดตั้งขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนต้องปฏิบัติโดยทันที
๓. จุดตรวจจัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันคนร้ายเข้ามาในพื้นที่ ส่วนจุดสกัดจัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันคนร้ายที่ก่อเหตุหลบหนีออกนอกพื้นที่

๒ ความสำคัญของการตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัด

- ๒.๑ เพื่อตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะที่ผ่านเข้าออกพื้นที่
- ๒.๒ เพื่อเป็นการป้องกันและการบังคับไม่ให้คนร้ายมีโอกาสหลบหนีออกจากพื้นที่
- ๒.๓ เพื่อตรวจค้นอาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการกระทำความผิดหรืออาจจะใช้ในการกระทำความผิด
- ๒.๔ เพื่อค้นหาสิ่งผิดกฎหมายในยานพาหนะหรือบุคคลต้องสงสัย
- ๒.๕ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด และตัดช่องโอกาสในการประกอบอาชญากรรมของคนร้าย

ภาพแสดงตัวอย่างการตั้งจุดตรวจเพื่อทำการตรวจค้นป้องกันเหตุ

๓ หลักพื้นฐานของการตั้งจุดตรวจ

- ๓.๑ ใช้กรณีระวางป้องกันเหตุหรือเมื่อกรณีที่มีเหตุจำเป็นหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน
- ๓.๒ การปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุม ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการนั้นโดยเคร่งครัด
- ๓.๓ ได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา
- ๓.๔ มีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นหัวหน้าควบคุม

ภาพแสดงตัวอย่างการตั้งจุดตรวจต้องมีนายตำรวจระดับสัญญาบัตรเป็นผู้ควบคุม

๓.๕ แต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติหน้าที่

๓.๗ ในเวลากลางคืนต้องให้มีแสงไฟส่องสว่างให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า ๑๕๐ เมตร ก่อนถึงจุดตรวจ และให้มีแผ่นป้ายแสดงยศ ชื่อ นามสกุล และตำแหน่งของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประจำจุดตรวจดังกล่าว และให้มีแผ่นป้ายแสดงข้อความว่า "หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริต หรือประพฤติมิชอบให้แจ้ง ผู้บังคับการโทร " (ให้ใส่หมายเลขโทรศัพท์ของ ผบก.ไว้) ข้อความดังกล่าวข้างต้นให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า ๑๕ เมตร

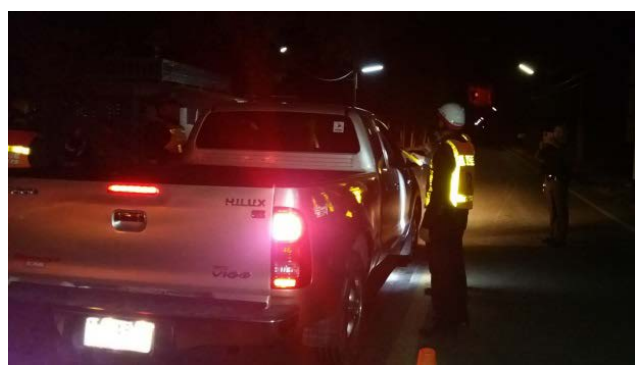

ภาพแสดงตัวอย่างการตั้งจุดตรวจในเวลากลางคืนต้องมองเห็นจุดตรวจในระยะไม่น้อยกว่า ๑๕๐ เมตรในเวลากลางคืนเพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ

๔ หลักการพิจารณาพื้นที่ในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด

ลักษณะภูมิประเทศต้องให้ความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในการใช้เส้นทางไม่ตั้งจุดตรวจในพื้นที่ใกล้ทางโค้ง ทางแยก เชิงสะพาน ที่ลาดชันหรือจุดอับลับตา เพื่อลดอุบัติเหตุอาจเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติหน้าที่และในเวลากลางคืนต้องมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ

- ๔.๑ สภาพการจราจรไม่หนาแน่นไม่ติดขัด
- ๔.๒ เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวกับความมั่นคง
- ๔.๓ เป็นพื้นที่ที่มีการเกิดอาชญากรรมสูง
- ๔.๔ เป็นเส้นทางที่คนร้ายมักใช้ในการหลบหนี

ภาพแสดงตัวอย่างการตั้งจุดตรวจในจุดที่มีความเสี่ยง อาจเกิดการก่ออาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๕ การควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติ

๕.๑ เมื่อเริ่มต้นหรือเลิกปฏิบัติหน้าที่ประจำจุดตรวจหรือจุดสกัด ต้องทำการรายงานทางวิทยุสื่อสาร ให้ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งอนุมัติให้ตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัดดังกล่าวทราบ และเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติแล้วให้หัวหน้าเจ้าหน้าที่ประจำจุดตรวจหรือจุดสกัดดังกล่าวรายงานผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้ส่งอนุมัติภายในวันถัดไปเป็นอย่างช้า

๕.๒ ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับสารวัตรขึ้นไป ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำด่านตรวจหรือจุดสกัด ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๕.๓ ผู้บังคับบัญชาจะต้องเอาใจใส่ กวดขัน ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใต้บังคับบัญชาของตน มิให้ฉวยโอกาสขณะปฏิบัติหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิดกฎหมาย หรือไปดำเนินการจัดตั้งจุดตรวจ หรือจุดสกัดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวงโดยไม่ได้รับอนุญาต

จากที่กล่าวมาทั้งหมดการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัดที่เกิดขึ้นมานั้น ได้มีการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อป้องกันเหตุอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้กับพี่น้องประชาชน เพื่อป้องปรามอาชญากรรม ก่อนเกิดเหตุในพื้นที่ และเป็นการปิดโอกาสของคนร้ายในการหลบหนีหลังเกิดเหตุ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของข้าราชการตำรวจในการดูแลความสงบเรียบร้อยให้แก่ผู้คนในสังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ตลอดจนกระบวนการในการจัดตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ หรือจุดสกัด มีรูปแบบและวิธีการในการควบคุมและตรวจสอบเจ้าหน้าที่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ทำให้ประชาชนสามารถอุ่นใจในการปฏิบัติหน้าที่เชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าประชาชนจะได้รับความคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนและได้รับความไว้วางใจและความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานของตำรวจจากการปฏิบัติหน้าที่ในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด เพราะเหตุผลในการทำงานที่แท้จริงคือปกป้องคนดีจัดคนพาลเป็นงานของตำรวจ ดังคำพูดที่ว่า “หลักเถิดประชาปวงข้าจะคุ้มภัย”

บรรณานุกรม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.(๒๕๕๖,ธันวาคม ๑๓).กำชับมาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ
จุดสกัด.

พระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒.(๒๕๒๒,มกราคม ๑๘).

พระราชบัญญัติ ทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๙.(๒๕๔๙,สิงหาคม ๒๓).